

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Amsterdam: Haarlemmerplein

Gawronski, J.

Publication date

2011

Document Version

Final published version

Published in

De Archeologische Kroniek van Noord-Holland

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Gawronski, J. (2011). Amsterdam: Haarlemmerplein. *De Archeologische Kroniek van Noord-Holland, 2010*, 15-16. <http://www.noord-holland.nl/web/Themas/Cultuur/Provinciaal-Depot/Archeologische-kroniek-1.htm>

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Provincie
Noord-Holland

De archeologische kroniek van Noord-Holland 2010

Inhoud

- Voorwoord**
- 2 Alkmaar**
 - 2 Doelenveld
 - 5 Paardenmarkt
 - 7 Paardenmarkt (voorlopige resultaten)
 - 10 Wagenmakerstraat
- 13 Amsterdam**
 - 13 Elandsstraat 101-109
 - 15 Haarlemmerplein
 - 16 Herengracht 74-78
 - 17 Noord/Zuidlijn
 - 17 Sarphatistraat 470, Bolwerk Muiden
 - 18 Varia
- 20 Amsterdam-Zunderdorp**
 - 20 Kerkhof
- 21 Bergen**
 - 21 Ruïnekerk
- 23 Bergen en Harenkarspel-Schoorldam**
 - 23 Kasteel of tolhuis
- 24 Beverwijk**
 - 24 Broekpolder-Wijkerbroekse molen
- 24 Castricum**
 - 24 De Boogaert
 - 26 Dorpsstraat
- 27 Egmond-Binnen**
 - 27 Herenweg 66
- 29 Enkhuizen**
 - 29 Molenweg 7
 - 32 Noorderboerenvaart 26
 - 32 Noorderhavendijk tot Compagniesbrug
 - 37 Vijzelstraat
- 41 Waagstraat 6
- 44 Zuider Boerenvaart 43
- 47 Haarlem**
 - 47 Groot Heiligland 26
 - 48 Stationsplein/Jansweg
- 50 Heemskerk**
 - 50 Dorpskerk
- 51 Heerhugowaard**
 - 51 De Horst
- 51 Heiloo**
 - 51 Maalwater
- 53 Hoorn**
 - 53 Kleine Havensteeg 7-9
 - 56 Westerdijk 13-17
- 59 Hoorn, Enkhuizen, Stede Broec, Drechteland**
 - 59 Zuiderdijk
- 62 IJmuiden**
 - 62 Lange Nieuwstraat
- 64 Medemblik-Opperdoes**
 - 64 Camping Klein Giethoorn
- 66 Medemblik-Abbekerk**
 - 66 Dorpsstraat 8
- 66 Oostzaan**
 - 66 Jacob Corneliszstraat ter hoogte van nr. 8/9
 - 68 Kerkstraat/Kerkbuurt
 - 69 Zuideinde 67-69
- 70 Purmerend**
 - 70 Koemarkt-Ursulaklooster
- 71 Stede Broec-Bovenkarspel**
 - 71 Hoofdstraat 17-19
- 72 Uitgeest**
 - 72 Plangebied Verzijlenberg (nabij de Waldijk)
- 73 Uitgeest-Assum**
 - 73 Waldijk perceel J
- 74 Wormerland-Jisp**
 - 74 Dorpsstraat 5a
 - 75 Weiver
- 76 Zaanstad-Krommenie**
 - 76 Noorderhoofdstraat 173
- 77 Zaanstad-Westzaan**
 - 77 J.J. Allanstraat 210
 - 77 Kerkbuurt 37
- 80 Zaandam**
 - 80 A.F. de Savorin Lohmanstraat 19-21/Zuiderkerkstraat 9
- 81 Varia**
 - 81 Oproep
 - 81 Een adellijke orka
 - 83 Collectie Westra op weg naar het Depot
 - 84 De herkomst van Hilde
 - 86 Drieknoppenfibulae uit Kennemerland
 - 88 De 'small long brooch' van Limmen
 - 90 Een Neanderthalerwerktuig uit Muiderberg
 - 91 Naarden | IJzeren Veld
 - 92 Gooi en Vechtstreek Vondstmeldingen 2010
- 94 Recente restauraties provinciaal depot**
- 97 Literatuurlijst**
- 100 Illustratieverantwoording**

Amsterdam | Haarlemmerplein

De aanleg van een bergbezinkbassin door Waternet op het Haarlemmerplein was in maart 2010 aanleiding voor een archeologische begeleiding. Het plangebied is gelegen in voormalig buitendijks gebied dat bij de stadsuitbreiding van 1613 met afvallagen werd opgehoogd. Direct naast het plangebied zijn bij eerdere opgravingen in 1999 en 2005 verschillende ophogingslagen en overblijfselen van een 17de-eeuws huizenblok inclusief beerputten gevonden. Voor het plan-

gebied bestond daarom een hoge archeologische verwachting.

De archeologische begeleiding richtte zich op de ontgraving van de onderste 2 m van de meer dan 5 m diepe bouwput. Bij het aanbrengen van de damwanden was reeds vastgesteld dat het terrein bij zoste-eeuwse sloop- en bouwwerkzaamheden met een 3 m dik pakket zand was opgehoogd tot het huidige straatniveau op 2,40 m boven N.A.P. Aan beide zijden van de bouwput is een noord-zuid profiel gedocumenteerd vanaf de onderzijde van het subrecente ophoogzand op circa

1,00 m onder N.A.P. tot de maximale ontgravingsdiepte op circa 2,80 m onder N.A.P. in het oosten en tot 3,25 m onder N.A.P. in het westen.

Beide profielen bevatten verschillende stortlagen van klei die geleidelijk in noordelijke richting afliepen. Dit is een stratigrafische aanwijzing dat het gebied vanaf de Haarlemmerdijk in de richting van het IJ is opgehoogd en dat de natuurlijke ondergrond naar het water toe een dalend verloop had. Uit de toepassing van verschillende materialen kan worden afgeleid dat de ophoging in een aantal fasen tot stand kwam. Aangezien sporen van landgebruik, zoals loopvlakken, op de afzonderlijke kleilagen ontbraken, hebben de verschillende ophogingsfasen elkaar waarschijnlijk snel opgevolgd. Op de klei lag een ophoging van zandige klei die redelijk horizontaal lag met een licht verloop van 1,56 m onder naar 1,80 m onder N.A.P., zodat daarmee het schuine verloop van de onderliggende pakketten werd genivelleerd. In tegenstelling tot de vondstloze kleiige stortlagen, bevatte deze ophoging naast fragmenten bouwpuin, scherven keramiek en pijpenkoppen. Op basis van de jongste dateringen moet dit stadsafval in de eerste helft van de 17de eeuw als grondversterking in de ophoging zijn verwerkt. Historisch staat vast dat in 1615 met de bouw van de Haarlemmer-

Ontgraving van de bouwput voor het bergbezinkbassin op het Haarlemmerplein, gezien richting Haarlemmerpoort. Onder een 3 meter dik pakket van zoste-eeuwse opgebracht zand lagen de 17de-eeuwse ophogingslagen.

poort was begonnen en dat het eerste kavel aan de noordzijde van het plein in 1616 werd geveild. De vondsten 'passen' archeologisch in een afvalstort, die verband houdt met historische ophoogwerkzaamheden in 1613-1615. Verder was er een kleinere hoeveelheid vondsten uit de periode na 1615, die tot afval horen dat in het loopvlak van de ophoging was ingetrapt. Deze vondsten wijzen erop dat het plein hier niet was voorzien van een hard plaveisel, maar nog gedeeltelijk braak lag totdat de noordzijde vanaf 1633 grootschalig werd bebouwd.

Gemeente Amsterdam, Bureau Monumenten & Archeologie, Jerzy Gawronski

Gemeente Amsterdam, Bureau Monumenten & Archeologie, Jerzy Gawronski

Roodbakkend aardewerk en steengoed uit de ophogingslaag van de stadswal uit 1585.